

SLOVENEK.

Političen list za slovenski národ.

Po pošti prejeman velja: Za celo leto predplačan 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za en mesec 1 gld. 40 kr.
V administraciji prejeman velja: Za celo leto 12 gld., za pol leta 6 gld., za četrt leta 3 gld., za en mesec 1 gld. V Ljubljani na dom pošiljan velja 1 gld. 20 kr. več na leto.
Posamezne številke veljajo 7 kr.
Naročnino prejema upravništvo (administracija) in ekspedicija, Semeniške ulice št. 2.

Naznanila (inserati) se sprejemajo in velja trispotna petit-vrsta: 8 kr., če se tiska enkrat; 12 kr., če se tiska dvakrat; 15 kr., če se tiska trikrat. Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Vredništvo je v Semeniških ulicah h. št. 2.

Izhaja vsak dan, izvenredne nedelje in praznike, ob 1/2 6. uri popoldne.

Štev. 9.

V Ljubljani, v četrtek 13. januarja 1887.

Letnik XV.

Važnost in dolžnosti katoliškega tiska.

Izšel je v Sarajevem prvi broj „Vrhbosna“, katero so tudi nam Slovencem prijatelji priporočali v naročilo in marsikomu poslali prvi list na ogled. „Vrhbosna“ se sedaj s tvarino, ki jo nam podaja, sama hvali in priporoča. Da ne pretiravam, priča naj sledeči članek, ki ga podam čitatelju v prevodu. Naslov mu je: „Važnost in dolžnosti katoliškega tiska.“

Ako se oziramo na nasledke, moramo brez dvoma knjigotiskarstvo prištevati najznamenitejšim iznajdbam človeškega uma. Kolik spremen je nastal vsled tega v vseh vrstah človeškega znanja! — Prve plodove tega božjega daru — zakaj od zgoraj je vsak dober dar in vsako popolno darilo — je vzivala sv. vera in cerkev. Zato so lahko že l. 1474 trdili „bratje skupnega življenja“, ti pridni knjigotiskarji, „da je učiteljica vseh umetnosti cerkvi na dobro“. To nam dokazujejo najprve tiskane knjige. Vulgata je izšla do l. 1500 več nego v 100 izdajah; pred Lutrom je bilo na svetlem 18 popolnih nemških biblij; v letih 1470—1500 so bila tiskana razna dela sv. Tomaža Akvinskega v 216 izdajah; do l. 1500 je bila tiskana znana ascetična knjiga „Nasleduj Kristusa“ v raznih jezikih v 59 natisih; v tem času je bilo izdanih do 100 del, kjer je bilo nabrano gradivo za cerkvene govore ali načrti govorov, ali pa so se razpravljale druge pomožne znanosti. Vse to nam kaže, da je pravo zadel humanist Jakob Wimpheling, rekoč: „tiskane knjige so ob enem glasitelji evangelija, oznanovalci resnice in znanosti, da so plodovi, ki služijo Bogu v čast, dušam v korist in izobraženju ljudstva.“

Toda hitro se opazi težnja pretkanega onega neprijatelja božjega in rodu človeškega, kako bi to izvrstno umetnost dobil v svoje roke. Odkar je poknil politično-cerkveni prevrat v 16. stoletju, začelo je služiti tiskarstvo slepariji vsake vrste, zavijanju resnice in prekanjenosti; tu najdejo neprijatelji najvspešnejše orožje, da v hudo obračajo največjo dobro ljudstva in zatirajo vero. Znano je, kako je tedaj napredovalo krivoverstvo, koliko duš je po-

gubil oni ubijalec, in to vse s pomočjo te divne, recimo z zborom Baltimorskim: božanske umetnosti. Po tem krivem potu se je vedno bolj širilo tiskarstvo, a dandanes je kakor narasla reka prestopilo meje dopuščene in pristojne in naglo rabeč svobodo ves svet preplavlja z brezbožnimi, kužnimi spisi, ki trosijo laž in zasramujejo nramnost, cerkev in Boga samega.

Na najvišem mestu v naši sv. cerkvi so to gorko obžalovali. Pokojni veliki Pij IX. je rekel, da nič tako ne škoduje veri in nramnosti krščanskega ljudstva, kakor ona grda kuga knjig in spisov, ki povsod izhajajo in grešiti učé; ki z velikimi stroški v pogubo ljudstvu širijo zapeljivo pisane laži in posebno neopreznim kvaré um in srce.

Naše dni je toraj razvilo slabotiskarstvo veliko delavnost, poglavitno pa ono deluje v časopisji; vsaj dandanes služi novinarstvo vsemu: rabi ga znanost, politika, diplomacija, stranke. Poprej pisali so o važnih vprašanjih knjige, pozneje brošure, a sedaj večidel vse obravnavajo po novinah. Mejá prave svobode moderno novinarstvo ne pozná; glavni nalog mu je: s pikro, skoro satansko mržnjo pisati proti veri; načela resnice in pravice pobijati. Novošegno časopisje zaničuje cerkev božjo, hujska proti njej sovraštvu in seznanja ljudstva z najpogubnejšimi nauki. Nikdo ne more izreči, koliko pri tem trpi zdrava nramnost, koliko sv. vera. Proticerkvene novine so mnogovrstne in se pečajo z vsemi mogočimi novostmi in vprašanji; vendar so vse deca enega duha, imajo skupen izvor in skupen namen. In ta namen je: razdrobiti krščanstvo v človeški družbi. Zato pa najprej treba odstraniti vpliv cerkve na javno in privatno življenje in človeštvu kazati, da sreča na tem svetu je človeku edini namen. Vse nadnramno, trdé, je sleparija, kradejo človeku upanje na večnost in mu trgajo vero iz srca. V nramnem oziru dovoljujejo mnogo, ali imajo le za človeško slabost; kar zabranjuje in obsoja krščansko nramoslovje, da, takih je dokaj, ki nramnost žalijo človeški čut sramožljivosti.

Cerkveni poglavarji so toraj kazali škodo, ki nam preti od takega knjigotiskarstva, pa so tudi opominjali verne na dolžnosti, ki jih imajo temu nasproti. Pij IX. je pogosto spodbujal možé, ki so

se odlikovali s pobožnostjo, umom, zdravo znanostjo, da naj pod pokroviteljstvom domačih škofov s svojimi spisi branijo vero, pobijajo njene protivnike, odkrivajo in spodnašajo njih krive nazore in da podučujejo neoprezne ljudi, posebno neskušeno, k zmotam nagibajočo se mladino. Veselilo se je pa zelo njegovo očetovsko srce, ko je videl, kako vstrezajo njegovemu pozivu in njegovim željam na vseh straneh možé, navdušeni za cerkev in sveto stolico, ter s primernimi spisi pobijajo zmote slabih časnikov, braneč pravico in resnico svojemu imenu na čast.

Tudi sedaj vladajoči papež Leon XIII. je o tem pogosto povzdignil svoj glas. Ko je 22. febr. 1879 sprejel odposlanstvo katoliških novinarjev, jim je rekel: „Ker je vsled obče uvedenih običajev treba izdajati časopise, naj katoliški pisatelji gledajo na to, da obrnejo v korist človeške družbe in v varstvo sv. cerkve vse, kar sovražniki obračajo v nju pogubo. Seveda se katoliški pisatelji ne morejo in ne smejo meriti s protivniki v laži in zofizmi, vendar jih lahko dosežejo s tem, da pišejo raznovrstno, izbrano in marljivo; lahko jih pa prevladajo, ako bralce seznanjajo s koristnimi stvarmi, posebno z resnico, za katero duh teži po naravi in ki je tako silna, izvrstna in lepa, da se je um poprime blastno in nehoté, le da mu jo kdo pokaže.“ — Nedavno je pisal Portugalskim škofom: „Vplivajte tudi z naprej, svetujte in opominjajte, kakor morete, da odvrnete ljudi od takih pokvarjenih izvirkov (namreč slabih časnikov) in jih privedete k zdravim studencem. Posebno uspešno bo, ako se bodo po Vašem prizadevanju in pod Vašim vodstvom izdajale novine, ki naj celijo strupeno zlo, ki se vsiljuje od povsod.“

Tem pozivom in svarilom svete stolice so se pridružili tudi škofje in vsi marni katoliki. Spominimo se le na določbe II. občnega zbora Baltimorskega od l. 1866, ktere je vkrenil gledé knjig obče in posebej gledé časnikov. Vsi duhovni pastirji, se tu bere, so dolžni delovati proti slabemu tisku. Velika je želja, da se povsod osnujejo pobožna društva za širjenje dobrih knjig; šolske knjige treba je kolikor moč očistiti vsega, kar je proti veri in nramnosti; vsak škof je dolžan imenovati cenzorja, ki naj pregleduje molitvenike in verske spise. Pregle-

LISTEK.

„Pro Slavia“ ali nekaj o beneških Slovencih.

(Dalje.)

Dan pred poroko je še bolj sijajno „pogrnjeno“! V dan poroke gré ženin s „kljočo“ in drugimi snubači-sorodniki in z mnogim spremstvom po svojo nevesto, katerih jeden naznani njih prihod z navadnim streljanjem. Najpred se pripravlja „kljoča“ vstopiti v hišo, ali tedaj gredó hišni vunkaj, zaprejo za seboj vrata, ter vprašajo, po kaj je prišla. „Kljjoča“ (snubač) se dela, kakor da bere pismo, ter jim odgovori, da je prišla po nevesto. Ali hišni tajijo, da bi bila tukaj; pa „kljoča“ le sili ter jih zavrne, da prav v tej hiši ona biva, ker čuti njen duh. Po dolgem (navideznem) pričkanju pripeljejo vun staro ženo, ter vprašajo, ni li morda to nevesta? In „kljoča“ reče: Ne! Tista, po kateri vprašam jaz,

ima gladko čelo, lica rožnate, ter daje prijeten duh ljubezni od sebe. Kjer ima nevesta več odraščanih sester, pripeljejo vse poprej pred „kljočo“, kakor njo samo. Tako pripeljejo eno, potem drugo — tudi izmed sorodnic neveste — ter vprašajo, je li morda ta prava?! Vsako povonja, če diši po nevesti, dokler ne najde prave. Ali ta je priprta v sobi z njenimi tovaršicami, ter takoj gré k nji in jo prime („kljoča“) za roko ter jo položi na roko ženina (odtod prihaja menda tudi ime „poroka“). Zdaj se napravi vsa družba, potem ko jim je ena tovaršica pripela suhe ali sveže „šaple“ na suknje, s pogostnim streljanjem v cerkev in potem, ali včasih tudi popred, k sindaku *) (županu) zastran civilne poroke v oziru državlanske veljave; kajti v Italiji velja fakultativni civilni zakon. Vsled tega se oklici namenjenih ženinov naznanjajo tudi na „déski“, kakor drugi javni oglasi; v mestih pa tudi po časnikih, kakor sem

*) „Sindak“ ali župan, občinski predstojnik, ne sme biti očitni „klerikalec“ ali dober kristijan, ampak liberalce, kakoršna je sama laška vlada, sicer ne dobí od nje potrjenja! —

bral v „Cittadino italiano“ v Vidmu. K „sindaku“ hodijo ženini na deželi v slov. Benečiji navadno v bôdni obleki! Zakaj? si tudi lahko sami mislite!...

Po dovršeni in krščansko-katoliškem obredu opravljeni poroki korakajo vsi svatje, mnogokrat z godbo na čelu, proti ženinovi hiši po poti, ki je posejana s cveticami, in včasih pod zelenimi slavaloki. Blizo svatovske, oziroma ženinove hiše, skuša nekdo siloma odpeljati vodji („kljoči“) nevesto, da bi jo ta ne mogel izročiti tašči, ali to se mu ne posreči in slednjič zamore stara družinska mati izročiti mladi nevesti „kuhenco“ (kuhalnico) v znamenje oblasti nove gospodinje in vsih domačih opravil. Potem poljubuje nevesta vzajemno vse hišne ljudi; slednjič pride pojedina, med katero streljajo zunaj, noter pa plešejo svatje štajarski „stari valček“ (stari ples), kterege spremlja godba, „cigucajna“ imenovana, pri kateri godbi obračajo vsi godeci s klarinetom, piščalkami in drugimi trobentami ves život semtertje, pregibaje glavo, ramena in noge, kar je vse prav komično gledati to čudno godce. Prvenstvo imajo povsod, se to da ženini,

dujoč knjige, naj presojevalci ne gledajo le na tvari, ampak tudi na slog, in naj skušajo popraviti pomanjkljivosti. — Kar se tiče časopisa, označuje zbor najprej razmero škofovo do katoliških novin in zatem poroča radodarnosti duhovnov in ljudstva tista društva, ki podpirajo katoliško tiskarstvo in določijo, da naj se vsako leto po vseh večih cerkvah v ta namen napravi darovanje, ali da ordinariji gledajo, da po drugem potu dobijo denarja, zakaj brez denarja, pravi zbor, bi taka društva le životarila in ne dosegla svojega namena.

(Konec prih.)

Ruski glasovi o Bolgarih.

Nekaj v Petrogradu živečih bolgarskih ubežnikov sklenilo je v najnovejšem času iz svoje srede sestaviti deputacijo, ki je šla okoli več imenitnejih ruskih politikarjev, ktere je spraševala, kako in kaj mislijo o bolgarski bodočnosti.

Deputacija obiskala je med drugimi kneza Dondukov-Korzakovega, Kaulbarsa in Ignatijevega. Zanimivo je, kar je ondi slišala. Začnimo toraj s tem, kar je zvedela pri Dondukov-Korzakovem. Le-ta je rekel: „Bolgarski položaj je ravno sedaj silno težaven in nevaren. Kako se bo iz njega izmotala, je čisto bolgarska zadeva, v katero naj se Rusija niti ne meša ne. Čem manj se bo Rusija v bolgarske zadeve vtikala, tem bolje bo za njo in Bolgarijo ter za sporazumljenje med obema. Pri mladi državi vedno kaj vré in kipi; kakor jaz Bolgarijo poznam, sem kaj takega tudi pričakoval. To smo doživeli na Grškem, Rumunskem in Srbskem, in to ni prav nič drugega, kakor čisto navadna posledica, kedar in kjer se kak tlačen narod do samostojne države vspne. Rusija za to ne sme Bolgarije prav nič siliti ne na to, ne na ono stran, temveč naj jo le pusti, kam da se bo sama nagnila. Naši diplomatje so na Bolgarskem silne kozle preobračali in teh ne bo lahko drugače popraviti, kakor če Bolgarom pustimo, da se razvijajo, kakor jim drago. Velika nesreča za nas je to, da ne znamo ločiti političnih razmer od trgovinskih in narodnogospodarskih. Če na Balkanu avstrijski izdelki in trgovina prevlada, to nima še političnega pomena, temveč je tako, ker mora biti vsled geografične lege te države. Da pri nas še ne cvete izvozna trgovina, in da nimamo takega blaga, kakor ga ima Avstrija, Nemčija, Francozje in druga Evropa, tega vendar niso Rumunci, Srbi in Bolgari zakrivili.

Kar se tiče izvolitve kneza, mislim, da oseba njegova pri vsem tem ni prav nič merodajna, naj bo Peter ali Pavel, kajti knez bo moral vedno to storiti, kar bo narod hotel. Prav zato lahko brez vse skrbi Mingreleca volite. Kolikor ga sam poznam in to vem, ne bo „nikomur“ dovolil vtikati se v bolgarske razmere; spoštoval bo tudi Vašo ustavo, kar je sedaj za Vas poglavitna reč.“ Ko ga nekdo vpraša, če bi bila kandidatura Ignatijevega možna, je rekel Dondukov-Korzakov: Ne, ker ga po celi Evropi predobro poznajo, kot tistega diplomata, ki bi takoj skušal Veliko Bolgarijo na noge spraviti. Naj Bolgarom ne bo žal zanj, saj bodo Macedonijo tako lahko dobili — kedar se bo jela Turčija porirati, kar ni že več daleč. Bolgarska bodočnost bo slavna in sijajna. Kot Velika Bolgarija raztezala se

bo do dveh morij, do črnega na iztoku in do egejskega na zapadu in to ji bo dalo vrhovno vodstvo na Balkanu, če tudi se ji bodo Srbi in Grki z orožjem v roci vpirali.“

Deputacija je šla na to h Kaulbarsu, kjer je pa takoj drugo pesem slišala. Kaulbars je rekel: „Sedanji bolgarski regentje so prav prava roparska druhal, katero naj bi čem preje tem bolje stran spravili, če hočejo mir v deželi. Kar se je zgodilo, vse so regentje zakrivili! Zato pa naj jim Bolgari oblast iz rok strgajo in takoj bo mir v deželi. Če se ne dajo odpraviti z lepo, dajte jih s silo! Če ne gre drugače, napravite revolucijo in naj regente odstavijo. Za kandidata zdi se mi Oldenburžan bolj umesten kakor Mingrelec, ker bi ga druge velesile poprej priznale, kot Mingreleca, za ktere Bolgari sami ne marajo. Kar se pa tiče povrata Battenberžana, se ga pa le varujte, če nečete takoj za njim Rusov v deželi imeti, za kar se pa vendar ne bodete pulili.“

No, reči se mora, da je res, kar trdi Slovenec, da imajo vsake oči svojeje slikarja in vsaka glava svoj svet. To smo že sedaj videli, ko je bila deputacija pri dveh. Da se še bolje prepričamo, spremimo jo še k tretjemu, k zvitemu Ignatijevu, ki je prejšnja leta vso Evropo za nos vodil. Ko mu deputacija pové, po kaj je prišla, se ji Ignatijev namuzne in pravi:

„Bodete kmalo slišali. Najprvo morate regente odpraviti, kajti pot, ki so jo nastopili, ni prava. Kedar jih mislite odstaviti, glejte, da se bo vse vršilo po postavnem potu. Sile se varujte. Takoj na to pa skrbite, da si izvolite kneza. Le tako se izkopljete iz blata, kjer sedaj cela dežela tiči in to vas bo rešilo. Za kneza si izvolite kogar koli, kajti če se bodeste zvesto držali ustave, Vam ne more noben knez škodovati. Nikdar pa ne pozabite, da ste bili sužnji in kaj da je Rusija za Vas žrtvovala. Bodočnost Vaša je velika in sijajna!“

Tako so sodili trije odločni Rusi bolgarske zadeve, vsak iz svojega stališča. Prvi in poslednji zmerno in modro, srednji — Kaulbars — po stari navadi. Iz tega si bo že vsak kolikor toliko lahko napravil mnenje, kako da pošteni Rusi o Bolgarih mislijo in pa — da Kaulbarsov na Ruskem ni ravno preveč, da bi se vboga Bolgarija tresla pred njimi. Pač pa bi bila dežela srečna, če bi dobila za kneza kakęga Dondukov-Korzakovega. Raca na vodi! to Vam je mož, kakoršnih Rusija tudi ne bo imela na izbiranje in prav takega bi Bolgarom iz srca privoščili.

Politični pregled.

V Ljubljani, 13. januarja.

Notranje dežele.

Ponemčevanja na Štajarskem še ne bo konec. V naučnem odseku deželnega zbora imeli so nedavno veliko debato zaradi neke resolucije, ki jo je večina sklenila gledé potrebe poljuka v nemščini po vseh ljudskih šolah. Slovenci se bodo v polnem deželnem zboru tej nakani na vso moč uprli, toda kaj pomaga, ker že sedaj vemo, da bodo propadli. Poročevalec o tej stvari je poslanec Vestenek. Nemci so vendar nespametni, da Slovencem svoj jezik tako posili vrivajo, s čemur nam namesto ljubezni le mržnjo do njega budé. Naj ga nikar ne vsiljujejo, kamor ne gré, pa se ga bodo Slovenci sami zdatno

rajši učili, kakor se ga pa tako, ker po sedanji metodi poduk v lastnem jeziku zanemarijo in, kedar iz šole pridejo, ne znajo ne tega in ne onega. Največja bedarija je pa, nemščino otrokom v ljudskih šolah po kmetih v glavo vbijati, kjer je v resnici ves trud zastoj, ljubi čas pa zapravljen. Tiste nemške besede, kar se jih najboljše kmetški paglavci v šestih letih v domači šoli nauči, niti toliko niso vredne gledé porabe v poznejem življenji, kakor so hlače veljale, kar jih je šolarček v teh šestih letih raztrgal. Tega ni treba dokazovati, kar vsakdanja skušnja dovelj in še preveč uči. Pri tem je pa zguba jako velika, ker se slovenski šolarček med tem časom ni učil za življenje potrebnih reči, kakor pa je tista nemščina, ki se otrokom v kmetških šolah v glavo vbija. Oziraje se na vse to, pač ne moremo drugega reči, kakor da Nemci le na to merijo, kako da bi Slovenci večji gumpci ostali, da bi Nemci še na dalje lahko nad njimi gospodarili. Kajti tega menda vendar sami ne bodo verjeli, da bi nas na ta način — ponemčili. Če pa to mislijo, se jako motijo. Po tolikih stoletjih, po tolikem pritisku in takih poskušnjah bi se bili že vsaj lahko prepričali, če bi ne imeli otrpnjene volje.

Nemško-liberalni zvonec v Avstriji je že zdavnej počen in njegovi stranki do sedaj še ni bilo mogoče dobiti zvonarja, ki bi jim bil drugega vlil, s katerim bi se bila dala nemška sloga in edinstvo svetu lepše oznanjevati, kakor svet to do sedaj pozná. Na vse kriplje poskušajo, kako bi se dala zopet razcepljena nemška liberalna stranka zediniti, da bi bila njena gospóda vsa enih misli in enega duha, a pravega le ne morejo zadeti. V najnovejšem času mislili so nekaj speljati, s čemur so se nadjali celemu svetu oči zbrisati, češ, glejte nas, kako edini smo! Na Moravskem so mislili sklicati strankarski shod, na katerem bi se bili nemško-avstrijski in nemško-narodni prusjaki skupno pogovorili o korakih, kako da bi bilo v bodoče najbolje vladi in nenemškim narodnostim nagajati. Pa tudi to jim je spodletelo. Zaupni možje so res prišli skupaj, toda le za to, da so se prepričali, da so nemško-avstrijski pristaši še veliko preveč Avstrijani, kakor da bi se mogli z nemško-narodnimi Knotzi pogajati. Nemško-Avstrijci zahtevali so, da naj se Knotzevi njihovu vrhovnemu vodstvu podvržejo ter naj opusté svojo strogo veliko-nemško politiko. Poslednji pa o tem nočejo prav nič slišati in je boljše, če se strankarski shod opusti, ker bi se nič ne doseglo. Naposled se je oglasil še Chlumetzky pri banketu in je dokazoval, da, če hočejo Nemci v Avstriji zopet kaj doseči, morajo nemško narodno stališče zapustiti in se postaviti na politično. Politične ideje so dandanes tiste, ki imajo moč in veljavo, toda le če so dobro in krepko zastopane. Za to pa tudi le tista stranka zmaguje, ktera je pri enaki politični modrosti čvrstejša. Za to, pravi Chlumetzky, moramo gledati, da, kjer imamo večino, da si jo ohranimo in kjer je ni, da jo dobomo! Za to skrbeti je pa političnim voditeljem, katerim naj se vse drugo podvrže. Če pa voditelji tega ne zmorejo, naj odložé mandate, kajti niso več voditelji. — S tem je Chlumetzky po Schmeykalu oplazil, ker takrat, ko so nemško-liberalci v Pragi deželni zbor zapustili, ta ni imel toliko poguma in moči, da bi bil zabranil, kar sta Knotz in Pickert potem izpeljala.

Poročali smo, da je „Bud. Correspondenz“ nedavno jela nekoliko več s sablo ropotati, kakor je to za ohranjenje miru dobro. Telegrami, nekoliko kasneje gledé tistega ropotanja in **prerokovanja vojske** izšli, so trdili, da je bila tista pisava nepremišljena in neosnovana, ter po vsem ugodna, ljudi dražiti. Vse drugače piše o tisti novici madjarski „Nemzet“, ki je s sedanjo ogersko vlado v ožji dotiki, kakor tudi drugi ogerski listi. „Nemzet“ pravi: „Novice, ki so jih v soboto razni madjarski listi o bodoči vojski prinesli, so morda marsikoga osupnile. Kljub temu ne smemo uradu zunanjih zadev očitati, da bi se lahkomišljeno igral z mirom, ako čujemo, da se mu potrebno zdi, že sedaj vkre-

kterim se vsi vklanajo in napivajo s cividinom, marvinom in včasih pri bolj premožnih pijejo svatje tudi spodnje-italijanske ognjena vina v buteljkah. Med tem se hodijo svatje sprehajati paroma pod milo nebo, da se odpočijejo in okrepečujejo za nove „dance“. Te veselice trajajo pogostno po dva do tri dni. V znamenje podločnosti začne žena moža odsihmal „vikati“, kar delajo tudi Rezijanske žene, katerih narečje je z laščino že toliko pomešano, da brez znanja laščine je skoraj ni moč umevati.

Še bi vedel mnogo pripovedovati o njih marsikaterih običajih, pa da ne naraste odveč ta sestavek in da potrpežljivih bralcev „Slovenca“ preveč ne vtrudim, pogledimo dalje, kaj hudega se je godilo našim ondašnjim rojakom preko meje dne 8. julija minulega leta,

Strahovita nesreča je zadela dne 8. julija Erbeško dolino. Malo pred poludnem tega dneva so se začeli črno-sivi oblaki valiti in solnce otemnjevati. Vročina neznosno pari, ozračje je motno, ki kar duši človeka. Oblak za oblakom podi se naprej,

ki se polegajo na okolistoječe holmce. Goste tmine zavijajo vse stvari; stemni se, kakor ob mraku. Edino gosto-švigajoči bliski osvitlujejo temo nastale nevihte in odmev bučečega groma moti grobno tiho. Ptice petje potihne; kajti ptice letajo k svojim mladim v gnjezda, celó lastovica spne nad gnjezdicem pod streho svoje peruti, da varuje mladice svoje, kakor da sluti žugajočo nevarnost. Tudi otročiči se oklenejo svojih starišev in vsi gledajo blede in polni bojazni ter trepetaje čakajo bližajočo se nevihto.

Ravno je poludne. Kakor da so se odprle vse zatvornice nebeške, lije dež v potokih in vtrgani oblaki so lili na zemljo, kakor ob vesoljnem potopu. Vode se vzdigujejo, padajo čez strmine in šumé, da je groza! Potok Erbec narašča, prestopi bregove ter spremeni dolino v samo jezero. Dolina je kar zginila; postala je dno jezera, katero meri od ustja Alberona pod Ažlo (eno uro nad Špetrom) do blizo Zamira nad Pičičem, sedem kilometrov v dolgosti. In vse to se je zgodilo v manj kakor eni uri!

Motne, blatne, dereče vode se zaganjajo, razorjejo in podirajo s koreninami drevesa, mostove; razvrtajo pota, rušijo zidovje, jezove, premetavajo vse križem; strahovito je bilo bučanje in šumenje valov, ki so valili s seboj kamenje in drevje, ki je s silnimi sunki in drgnenjem takšen ropot in votel glas od sebe dajalo, da je bilo misliti, kmalo bo konec svetá! Stare topole, kras Erbeške doline, so zginile, deloma jih je odneslo skoreničene dereče vodovje, deloma jih je pometalo v stran, olupilo, ogulilo in oklestilo, ležalo je vse križem, kot v vojni padli junaki-vojaki. Enako je zginilo polje z zemljo, ki je bila odnešena, da ni bilo niti poznati nobenega mejnika več. Nekterim družinam je pobrala povodenj vse polje in njive, vse njih malo premoženje, ktero pokriva zdaj kamenje in hrušč. Od kamenitega mosta, nedavno sezidanega, ki je sklepal Meršovo s sv. Lenartom, ni ničesa ostalo. Rodovitna in dobre obdelana dolina sv. Lenarta je kar vsa spremenjena, ker je potok Erbec predril vse zidove in jezove razliva se na vse strani. Odnoslo je sedem vozov obloženih s stavbnim lesom in kur-

nití, kar bi se ob času vojske rabilo. To je vsekako prikazen, kateri se resnoba nikakor ne dá odrekati. Ker vemo še iz delegacij, kako da v našem ministerstvu zunanjih zadev mislijo o balkanskih zadevah, smo prepričani, da jim je pred vsem na ohranjenju miru ležalo. Samo po sebi je pa tudi umljivo, da moramo vse vzkreniti, kar bi nam v nasprotnem slučaju na dobro hodilo. Novica ta je prišla res jako nepričakovano po vsestranskem preokrovanju miru. Ne bomo preiskavali, kaj je gospe v zunanjem ministerstvu do omenjenih objav napotilo, gotovo pa brez nujnega vzroka tega niso storili. Že pri delegacijah smo videli, kako da je šla opozicija povsod z vlado, kedar in kjer je bilo govorjenje o naših zunanjih zadevah. Razlike je bilo med obema le toliko, da je opozicija vlado silila k razvoju večje odločnosti, kar je bilo tudi čisto naravno. Opoziciji namreč težave niso bile tako znane, kakor pa vladi, v ktere bi se bila poslednja lahko zamotala, če bi bila opozicijo vbogala. Zato se je posluževala vlada do sedaj vedno največje rezerve, kolikor ji je to sploh mogoče bilo. Dokler ni vojske, je medsebojna dotika vlad vedno jako gladka. In prebivalstvu se zunanja prijaznost dostikrat tudi še tedaj kaže, kedar so velesile že do ušes oborožene ter le ugodne prilike čakajo, da bi druga na drugo planile. Kako daleč da smo v Avstro-Ogerski na tej poti, o tem določevati sedaj še ni mogoče. Nam je zadosti, če vemo, da se Rusija dan na dan oborožuje, zato bi bila državna izdaja, če bi tudi mi ne skrbeli pravočasno za to, kar nam bo svoje dni treba. To so v resnici besede, kakor bi si stali že to spomlad z Rusom nasproti! Drug madjarski list, „Pesti Hirlap“, v ravno tej zadevi piše: „Iz gotovega in verodostojnega vira vemo, da je članek o vojnih pripravah Avstrije ob avstro-ruski meji z dovolenjem vlade zagledal beli dan. Vlada je želela, da ljudje že sedaj zvedo, kaj da jih v teku leta vtegne doleteti.“ Kar se našega popolnoma nemerodajnega osebnega mnenja tiče, moramo že reči, da še danes ne verjamemo, da bi bilo „Bud. Corr.“ vojskino prerokovanje izišlo na željo vlade.

Vnanje države.

Nedavno se je sporočalo, da se je *Cankov Dragan* iz Sofije v Carigrad napotil. Kakor bomo, ga je visoka Porta dvakrat povabila. Za prvi poziv se Cankov niti zmenil ni. Ko mu pa turški vezir zopet piše, da naj ne bo tako možki in pride, da bo povedal, kaj je na Bolgarskem novega, od kar je odšel Gadban paša iz dežele, se je Cankov premislil in šel po železnici tjakaj. V Filipopolju ga je na koločvoru velika množica Bolgarov pričakovala, ki je jela vriščati in žvižgati, ko ga je v gledala. Z gromovitim glasom kričalo se je sem in tje: „Pobijte izdajico!“ Slabo bi se mu bilo godilo, ko bi ga ne bili redarji branili silovitosti, tako se je pa še dosti srečno odpeljal. Družega se mu ni zgodilo, kakor da je razdražena množica tisti vagon, v katerem je Cankov sedel, z blatom ometala. Popotovanje Cankovo v Carigrad je vzbudilo v turških političnih krogih silno začudenje in celo Turki tako mislijo, da je Cankov med vsemi Bolgari najmanj sposoben, bolgarske razmere v pravi luči svetu pokazati, pač pa ima vse lastnosti, da bi sedanjo vlado po možnosti z blatom ometal. Sploh pa, naj bo tako ali tako — Cankov in Turčija Bolgarije ne bodeta rešila, če je ne bodo zmožnej in previdnej, ob enem pravičnej gospodje, če prav se bo morda Rusija res Turčije poslužila, da se bolgarsko vprašanje reši. Če se to zgodi, o čemur je ravnokar govorjenje, se je bo Rusija le iz tega namena poslužila, da bo laglje kaj prijenjala, češ, drugim na ljubo, da ne bo videti, kakor bi po lastnem prepričanju kaj prijenjevala. Vse toraj samo zaradi lepšega. Da bi se krepka in mlada Rusija iz kakega družega vzroka gnjile Turčije posluževala, ni prav verjetno.

Med včeranjimi telegrami je bil posebno znamenit oni iz *Berolina*, ki nam je prinesel sporočilo o Moltkejevem in Bismarkovem govoru v nemškem državnem zboru. K govoru maršala Moltkeja

nimamo nič dodajati, k večemu opazko, da, kakor je bil kratek, je bil gledé Moltkejeve splošne molčečnosti zanj izredno dolg, jednat pa čez mero. Pač pa nam je še nekoliko popolniti Bismarkov govor od tam na dalje, ko je rekel, da ste Nemčija in Avstrija sedaj tako dobri prijateljici in druga drugi tako zaupate, kakor še nikdar poprej ne, ne ob času nemške zvezne države in ne, ko je šlo stalo sveto rimsko cesarstvo. „Vse, kar je kalilo dobro sporazumljenje stoletja, pravi Bismark, smo odpravili. Poleg tega, da smo se z Avstrijo spravili, obrnjena bila je naša politika ves čas na vtrjenje in ohranjenje miru, prav kakor po Napoleonovih bojih. Ne vem, ali se nam posreči mir celih trideset let ehaniti ali ne, le toliko vem, da, če ga hočemo imeti, se moramo s tolikošnjo vojno silo preskrbeti, da bomo tudi sami brez zaveznikov lahko trdno stali, da se nam ne bo treba na nikogar zanašati. Naša uloga je tudi bila, da smo osnovali prijateljstvo med tremi evropskimi cesarstvi. Naše lastno prijateljstvo z Rusijo pri tem ni nobene škode trpelo in je brez dvoma veliko. Od Rusa se nam ni bati ne napada, ne sovražne politike. Morda si bo kdo mislil, da nam zaradi tega ni treba trdne armade. Naše prijateljstvo z Rusijo še nikakor ne more biti povod, da ne bi skrbeli za krepko vojsko, če tudi je prijateljstvo ostalo, kakor svoje dni pod carom Aleksandrom II. Mi nimamo tudi še dandanes nobenega povoda z Rusi prepira iskat, kakor tudi se ne nadjamo, da bi iskala Rusija proti nam zaveznikov! Zaradi Bolgarije se pa že celo ne bomo na boj podajali, ker nas prav nič ne briga, kedo da tam doli na prestolu sedi. In še Vam rečem, da vsa ondašnja zadeva za nas ni toliko vredna, da bi jaz kosti le jednega Pomorjanskega vojaka za njo tvegaj. Rusko prijaznost nedosegljivo višje cenimo, kakor Bolgarsko. Pač pa je in mora biti naša poglavitna skrb, da se prijaznost med Avstrijo in Rusijo ohrani, in je v resnici tudi najtežja naloga, kar si je misliti morete, v poravnavi razlik, ki so se med obema državama pokazale. Na te moramo gledati, da se poravnajo. Če se mi to posreči, potem nič ne dá, če me bodo v Petrogradu za Madjara, v Budapeštu pa za Rusa razupili.“

Izvirni dopisi.

Iz občine št. Ožbaldske. Dne 4. in 5. januarja vršile so se v Blagovici volitve občinskega zastopa. Prvi dan pri volitvi za III. razred zmagali so s pošteno večino 36. glasov volilci Čemšeniški in Št. Gothardski, če tudi se je volitev pričela šele ob 1/2 10., mesto ob 8. uri, kakor je bilo pisano v naznanilih, saj drugači ne bi bili vstanu vozovi, ki so derdrali na desno in levo po volilce Blagoviške, spolniti najetega posla! V II. razredu zmagali so Blagovčani; v I. razredu pa je bila volitev tako čudna, kakor se le vršiti zamore pri neznosnih razmerah, ki žalostno tlačijo davkoplačevalce Čemšeniške in Št. Gothardske. Razložek v I. razredu je samo za 2 glasa, koja imajo Blagovčani v večini, nasproti vsim nepostavnostim, ki so se godile pri volitvi po čudni agitaciji in po enostranskem ravnanju volilne komisije. Nadjamo se pa volilci Čemšeniški in Št. Gothardski, da najdemo gotovo pomoč proti nalašč nasnovanim nepostavnostim; kajti vemo, da postava je ravno tista za te kot za une, in še ravno tista, na ktere podlagi je bila zavržla vis. ces. kr. dež. vlada volitve l. 1885, ker je volil takratni začasni učitelj Čemšeniški; začasni, 22. let stari učitelj Blagoviški, ki je volil zdaj, nima večjih pravic. Tako n. pr. je bil strel, s katerim so hotli zasmehovati volilce Čemše-

niške in Št. Gothardske, na sredi državne ceste, o času ko je šlo veliko vozov po cesti, menda tudi prezgoden, nepotreben pa gotovo. Boljši bi bilo dati za strel potrošeni znesek kakovi revji, ki večkrat odgovarja na vprašanje: Od kod ste? Mati iz Bvagojce! Zmage, take in tako pridobljene se ostentativno veseliti ni posebno častno. Obče znano je, da je brat brata na dan volitve zgodaj zjutraj s „šnopsom“ tako napojil, da se je vboga žena pijanega bala za njegovo življenje in zdravje. Storil je to, da bi, svoji soseski nasproti, odvrnil brata naj bi ne mogel s Trojanci voliti. Takemu res ni sveto ne pravost, ne prijateljstvo, ne sorodstvo! Da ne grajamo zastoj sredstev čudno zmagovalne stranke, objavimo le po mnogih pričah dokazano žuganje duše vse agitacije, g. C. iz Blagovice, s katerim je pretil revnemu možu, ki dobiva nekaj iz blagajnice soseskine za trebljenje ceste proti Zagorji, da takoj bo ob to službo, če voli s svojimi, ali če pride volit njegov stari oče. Kam tako pretenje vtegne pripraviti reveža, borečega se za živež sebi in svojim, ni neznano nikomur, posebno, če mu je podrobneje znan — g. C. ga ima gotovo še v spominu — strahoviti dogodek bivšega cestnega nadziralca N. — ki je, preganjan, zblaznil in pri Ljubljani postrelil svoje prelube otročiče! Vsih drugih nepostavnost in nepristojnost pri volitvi ne bom dalje razpravljaj. Te črtice so objavljene v dokaz, kako potrebna je občinska postava splošnega prestroja in kako želijo srenje postavnega rešenja. Čč. gg. deželni poslanci, prosimo Vas, pomagajte nam!

S Krškega, 9. januarja. Iz vsega tega, kar smo do sedaj zvedeli o rimskih sledovih v Trebnem, smemo z nekako gotovostjo soditi, da je na mestu, kjer stojé sedaj ob spodnji strani ceste hiše in na prostoru, kjer je sedaj dekanjska cerkev, dekanjski vrtovi in tja proti Štefanu stalo poslopje rimskih vojakov in gosposk, ki so vzajemno tedanje prebivalce v redu in strahu imeli. To nam tudi spričujejo vsi tamkaj najdeni kamni. Eden takih kamnov ima napis: „Vsim bogovom in boginjam na čast in varuhu duhov tega kraja. Ob času našega cesarja Augusta Aleksandra je Julij Tarentij, vojak X. Severove legije obljubo spolnil, 6. oktobra, kedar sta Julijan in Krišpin bila konzula“ (leta 224 p. Kr. v prvem letu vladanja Severja Aleksandra, po katerem se je tista legija tudi Severjeva imenovala). Da bi bilo v tem kraju kako večje rimsko mesto, ni misliti, ker ni nikakega sledu; le vojaki in nekaj rimske oblasti je bilo tu. Le tu pa tam ob cesti se nahaja po nekoliko sledú nekterih raztresenih civilnih stanovanj. Tam pa tam so stale posamič. Tudi grobovi se nahajajo še le ob mitnici, začeni na posestvu Krancarjevem in od tod dalje proti Štefanu. Na drugi strani proti Ponikvam pa ni nobenega sledú do Jezera in od ondot do Velike Loke, odkoder preide sled v Poljane in v Trebelsko župnijo, kjer so Cerovski kmetje nekaj rimskih grobov našli. Razven Cerovca nahajajo se rimski grobovi tudi v vasi Češence, ravno te župnije. Lep rimsk kamen imajo vzdian v cerkvi sv. Martina v Statenbergu. Gorenja in dolnja stran kamna predočujeta nam iz kamna izsekanega mladenča s sulico, na konju borečega se z medvedom. Medved stoji na zadnjih nogah in se v mladenča zaganja. Napis pripoveduje, da sta Publiju Nertomariju Quartu, ki je bil 60 let star, ko je umrl, ta spominek postavila sinova Justus in Nigrinus, ob enem pa tudi bratu „Secundus“, ki je bil 25 let star in se je na lovu z medvedom ponesrečil. Ta kamen bi bil prava dika deželnega muzeja, kjer bi ga vsaj kdo videl. Kedo pa vé zanj v Statenbergu? Živa duša menda ne; pa če prav vé zanj, menda nihče ne vé, kaj kamen pomeni. Jaz sem že prosil zanj, pa nisem bil uslišan. Druzi rimski kamnov z napisi se v Trebanski okolici ne spominjam, razven, če se oziramo še na onega, ki je vzdian v Trebanskem gradu, kjer imajo kamnitnega leva, ki je menda tudi iz rimske dóbe. Dalje so skoraj vsi kamni, ki se iz rimske dóbe v Trebanski okolici nahajajo, iz vojaškega tabora. Nagrobni spominki civilnih oseb so pa jako redki. V Bučni vasi blizu Novega mesta imajo pa v hlevu, domu št. 12, vzdian rimski miljski kamen, ki so ga našli na rimski cesti na Mačkovi „gmajni“ z napisom: „Imperator L. Septimus Severus etc. etc. et imperator Ciesar Marcus Aurelianus Antoninus. Pius. Augustus (Caracalla) felix tribun. potes. IV. proconsul et septimus Geta Ciesar vias et pontes vetustate corruptas curante Fabio Cilone Leg. Aug. pro praetore.“

Jernej Pečnik.

javo; razbilo je vozove; tu je bilo videti kos voza, kolesa in odlomke vozov, kakor tudi druge hišne šare, stolov, škafov itd. Kdor je šel od Pičiča proti Zamiru in višje do prijaznega Srednjega (vas „Stregna“ v laščino pokvečena), je videl novo razdejanje, ki je moralo človeku trgati srce. Razni pridelki okoli Erbéca, ki so obetali dobro žetev in trgateg v jeseni, so upostošeni, vničeni. Senožeti so razorane, s kupom kamnja obložene, ali je pa odnešena ledina do golega hrušča ali skalovja, kjer je prej bujno rastla trava; vinogradi so pomandrani in gojzdi pa hudo polomljeni.

V vaséh, ki stojé ob bregu Erbéca, otežuje ginljiv prizor že itak žalostno podobo razdirajoče povodnji. Ker se je vodovje čedalje višje vzdigovalo in je spodkopavalo že hiše, so nosili starčke in bolehave v koših na hrbtu, med vdirajočo se ploho, na bolj vzvišene senike, hiše ali cerkve, kjer so bili varni pred povodnijo. Nosilci in prenašani so se pri tem jokali in stokali, sorodniki in sosedje so jih pa s solznimi očmi sočutno spremljevali.

Blizu Pičiča je bil nek mlin zelo poškodovan

od povodnji; od ene strani je bilo zidovje spodkopano, od druge so bile vodne kolesa pokrite s hruščem, zemlja na okolu je bila vsa razgrebena in prevržena, podrt je bil jéz na Erbécu, vodotoč ali zapor, ki pelje vodo na isti mlin, je bil razdejan. Lastnik je bil vsled tega primoran zapustiti mlin nemudoma in zgubiti glavni zaslužek, s katerim je vzdrževal dosihmal svojo številno družino, ker je hotel kar razpasti in bi se ne bila poprava splačala. Ali glejte ljubezen sosedov! Brž, ko so oni spoznali nesrečo, jih ta nagloma in vse tako gane, da se skupno vzdignejo z lopatami, motikami, pekóni, bétí, enokolnicami in drugim, ter gredó v naglici k mlinu: popravljajo zidovje, snažijo in odnašajo hrušč od kolés, popravijo razdrt jéz in vodotoč z zaporico, ter poravnajo in očistijo okoli ležečo zemljo. In v kratkem času so se začela mlinska kolesa in kamni zopet sukati in delati, kakor poprej.

Ti vrli deželani so bili iz Kravarja in Ušivice, ki ste vasici nad Erbécom in Kozico na holmeu sv. Andreja!

(Dalje prih.)